

Public Policy News

Štvrt'ročník Ústavu verejnej politiky FSEV UK, ročník 5, číslo 3/2009, ISSN 1337-7868

V ČÍSLE

■ ABSTRAKTY DIPLOMOVÝCH PRÁC	2;
■ AKTIVITY ÚSTAVU VEREJNEJ POLITIKY	5;
■ KRÁTKE SPRÁVY Z ÚSTAVU VEREJNEJ POLITIKY	7;
■ Z KNIŽNICE VEREJNEJ POLITIKY: TRI DIMENZIE MOCI	9;
■ NOVÍ PRACOVNÍCI A DOKTORANDI ÚVP	11;
■ ROZHOVOR: PROF. DARINA MALOVÁ, PH.D.	13;
■ PRACOVISKO VEREJNEJ POLITIKY: KATEDRA POLITOLÓGIE FILOZOFICKEJ FAKULTY UK	15;

ÚVODNÍK

Milí naši čitatelia, semester je už v plnom prúde a my prichádzame s novým číslom Public Policy News. V tomto čísle vám opäť prinášame prehľad zaujímavých diplomových prác, ktoré naši absolventi obhájili v letnom termíne štátnic. Absolventom týmto zároveň gratulujeme a želáme veľa úspechov.

V rámci tradičnej rubriky Aktivity ÚVP prinášame informácie o účasti členov ÚVP na konferenciách a letných školách, o ukončenom projekte Access to Social Housing Services in Municipalities in Slovakia. Predstavujeme tiež nový projekt, na ktorom sa od septembra ÚVP podieľa - Centrum excelentnosti pre spoločenské inovácie Univerzity Komenského, ktoré je budované v rámci projektu „Globálne a lokálne procesy na Slovensku: rozvoj spoločenských inovácií v podmienkach internacionalizácie Európskej únie“, do ktorého je zapojených viacero pracovísk Filozofickej fakulty, Fakulty sociálnych a ekonomických vied a Fakulty matematiky, fyziky a informatiky. ÚVP sa v rámci tohto projektu bude zameriavať predovšetkým na analýzu verejných politík a prognózovanie ich sociálnych, politických a ekonomických dôsledkov.

S potešením predstavujeme nového odborného asistenta Martina Filka a nových doktorandov: Zuzku Očenášovú, Darinku Ondrušovú a Roba Žitňanského.

Prinášame taktiež zaujímavý rozhovor s profesorkou Darinou Malovou, vedúcou Katedry politológie na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, našej partnerskej inštitúcie, ktorej prácu a fungovanie vám zároveň priblížime v pravidelnej rubrike Pracovisko verejnej politiky.

Vítame tiež našich nových prvkov a všetkým študentom želáme veľa energie a úspechov v tomto školskom roku.

redakcia PPN

ABSTRAKTY DIPLOMOVÝCH PRÁČ

MGR. MIROSLAVA PAGÁČOVÁ ■ ■ ■

Koncom augusta sa uskutočnili štátnicové skúšky, ktorých súčasťou boli pre viacerých i obhajoby diplomových prác. Podobne ako v predchádzajúcom čísle by sme sa s Vami radi podelili o stručný prehľad zaujímavých tém, ktorým sa študenti vo svojich prácach venovali.

- BISCHOF, GABRIEL: PRÍSTUP VYBRANÝCH OBCÍ MIKROREGIÓNU ŠTÍT-NICKÁ DOLINA K MEDZIOBECNEJ SPOLUPRÁCI

Školiteľ: Ing. Emília Sičáková-Beblavá, PhD. Záverečná práca pojednáva na konkrétnom príklade obcí mikroregiónu Štítnická dolina o spôsobe, akým môžu v praxi niektoré miestne samosprávy realizovať medziobecnú spoluprácu. Problematika spolupráce obcí pri výkone ich samosprávnych funkcií je v nej zasadená do kontextu decentralizácie verejnej správy a charakteru sídelnej štruktúry na Slovensku. Z tohto kontextu sa vynára potreba efektívnosti správy vecí verejných vo veľkom množstve malých obcí, ktorej riešením by mala byť práve medziobecná spolupráca. Práca tiež vychádza z teoretických poznatkov o rôznych typoch a formách medziobecných spolupráce doplnených o zahraničné skúsenosti. Na základe empirického kvalitatívneho výskumu bližšie identifikuje činnosti, v ktorých skúmané obce mikroregiónu spolupracujú, resp. nespupracujú. V nadväznosti na zistenia primárneho výskumu ďalej analyzuje možné príčiny, ktoré vedú starostov obcí k rozhodnutiu o spolupráci alebo nespupráci s ostatnými obcami. A odkryva tak realitu v danom mikroregióne, ktorá je charakteristická nízkou mierou vzájomnej spolupráce medzi obcami pri zabezpečovaní výkonu ich samosprávnych funkcií.

- BOBÍKOVÁ, MARTINA: ŠPECIFIKÁ VEREJNÉHO OBSTARÁVANIA V MALÝCH OBCIACH. PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE OBCÍ KALUŽA A TRNAVA PRI LABORCI ZA ROKY 2001-2007

Školiteľ: Ing. Emília Sičáková-Beblavá, PhD.

Záverečná práca analyzuje špecifiká verejného obstarávania v malých obciach, a to konkrétne Trnava pri Laborci a Kaluža, kde počet obyvateľov nepresahuje 500. Predmetom záujmu bolo, či sa nákupy v obciach realizujú transparentným spôsobom a či v tomto procese nedochádza k plytvaniu verejných zdrojov. Na základe údajov z obcí bola sledovaná početnosť a podiel obstarávaní s nízkym finančným objemom, a či obstarávanie tovarov, služieb a prác je transparentné.

Posúdenie celkového podielu obstarávaní s nízkym finančným objemom v malých obciach a posúdenie transparentnosti bolo realizované na základe údajov a informácií z obecných úradov daných obcí za obdobie rokov 2001 až 2007. Zistenia potvrdili, že obce obstarávajú tovary, služby a práce s nízkym finančným objemom menej transparentným spôsobom z dôvodu využívania postupu rokovacieho konania bez zverejnenia, resp. priamym zadáním. K netransparentnému hospodáreniu v obciach prispieva, že obce nedisponujú žiadnymi vnútornými smernicami, ktoré upravujú postup obstarávania pri nízkych finančných objemoch.

- GALIS, OTTO: IMPLEMENTÁCIA ZÁKONA O ŠTÁTNEJ SLUŽBE (PROBLÉMY IMPLEMENTÁCIE ZÁKONA O ŠTÁTNEJ SLUŽBE V APLIKÁCIÍ NA OBLASŤ ZMENY A SKONČENIA ŠTÁTNOZAMESTNANECKÉHO POMERU)

Školiteľ: Prof. PhDr. Ľudmila Malíková, PhD.

Záverečná práca sa zaoberá implementáciou Zákona o štátnej službe. Cieľom práce je predstaviť pohľad na problémy implementácie Zákona o štátnej službe v aplikácii na zmenu a skončenie štátno-zamestnaneckého pomeru z pohľadu vývoja a zmien v Zákone o štátnej službe a následne pri jeho zavádzaní do praxe. Základným východiskom záverečnej práce boli teoretické znalosti o verejnej politike, cykle tvorby verejnej politiky a samotnej implementácii a implementačných teórií. Do tohto pohľadu boli vsadené výskumné otázky, a to: „Ktoré zmeny najviac ovplyvnili status zmeny a skončenia štátnozamestnaneckého pomeru?“ ku ktorej neodmysliteľne patrí aj odpoveď na otázku: „Aké problémy so sebou dané zmeny priniesli?“ Výskumná hypotéza, ktorú možno zároveň považovať za predmet overenia znie: „Zákon o štátnej službe obsahuje protirečivé ustanovenia v rámci legislatívy v oblasti zmeny a skončenia štátnozamestnaneckého pomeru.“

- HARASLÍN, TOMÁŠ: ZABEZPEČOVANIE A POSKYTOVANIE VEREJNÝCH SLUŽIEB: ĽUDSKÉ VS. TECHNICKÉ SLUŽBY. PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA MESTA PEZINOK

Školiteľ: doc. Katarína Staroňová, PhD.

Záverečná práca sa zameriava na analýzu poskytovania verejných služieb v meste Pezinok. Základom pre analýzu je Williamsonova teória transakčných nákladov, zohľadňujúca mernosť služby a viazanosť aktív a následné rozdelenie služieb na technické a ľudské a ich funkčné zabezpečovanie. Keďže samotný spôsob poskytovania služieb a jeho prípadná podobnosť teórii nemusí byť smerodajný, dôraz sa ďalej kladie na efektívnosť a transparentnosť procesu zabezpečovania a poskytovania služieb. Pre túto analýzu si autor vzal službu komunálny odpad ako príklad technickej služby a sociálne bývanie ako príklad ľudskej služby.

keď služby a sociálne bývanie ako príklad ľudskej služby.

- HUSÁROVÁ, LUCIA: ÚLOHA KOMISII V PROCESE ALOKÁCIE SOCIÁLNYCH BYTOV V MESTSKÝCH ČASTIACH BRATISLAVY

Školiteľ: doc. Katarína Staroňová, PhD.

Záverečná práca sa zaoberá procesom alokácie sociálnych bytov v Bratislave a činnosťou komisie na miestnych zastupiteľstvách v kontexte procesu poskytovania bytov. Analyzuje vzťah hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy a mestských častí, ich inštitucionálno-administratívne vzťahy, zloženie a činnosť komisií a proces prideľovania bytov od podania žiadosti cez rozhodovací proces až po konečný zoznam nájomníkov. Práca vychádza z troch prípadových štúdií komisií mestských častí. Cieľom práce bolo poukázať na faktory, ktoré prispievajú alebo naopak zabráňujú transparentnému rozhodovaniu a alokácii sociálnych bytov. Práca sa opiera o fakt, že čím je komisia zostavená širšie, t.j. má za členov aj neposlancov (či už v zmiešanej alebo čisto občianskej podobe), tým sú procesy prideľovania sociálnych bytov transparentnejšie.

- JEDLIČKOVÁ, MÁRIA: DOZOR PROKURÁTORA NAD ZACHOVÁVANÍM ZÁKONNOSTI ORGÁNMI ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY: PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA OBCE BRUNOVCE

Školiteľ: doc. Katarína Staroňová, PhD.

Záverečná práca sa zaoberá skúmaním koncepcie dozoru prokurátora nad zachovávaním zákonnosti orgánmi územnej samosprávy, ktorý je jedným z druhov kontroly štátu voči územnej samospráve. Uskutočňuje sa prostredníctvom nástrojov. Hlavným výskumným cieľom je zhodnotiť ich účinnosť. Vykonaný bol prostredníctvom kvantitatívneho vý-

neho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady a prerozdelenia podielovej dane z príjmu fyzických osôb, ktorá sa stala príjmom samospráv. Práca mala za úlohu zistiť, aký je výsledný efekt v oblasti príjmovej stratégie samosprávy Nové Zámky po realizovaní fiškálnej decentralizácie a ako sa samospráva Nové Zámky vyrovnala so situáciou po realizácii fiškálnej decentralizácie.

analýza príjmovej stratégie s ohľadom na zmeny v miestnej dani z nehnuteľností, podielovej dani z príjmu fyzických osôb a miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v samospráve Nové Zámky po zavedení fiškálnej decentralizácie. Dôraz bol kladený na opisovanie špecifik, ktoré vo veľkej miere vplyvujú na rozhodovanie samosprávy v oblasti stanovenia si podmienok (sádzieb) pri miestnej dani z nehnuteľností, ďalej miest-

AKTIVITY ÚSTAVU VEREJNEJ POLITIKY

■ UKONČENIE PROJEKTU TRANSPARENCY OF ACCESS TO SOCIAL HOUSING IN SLOVAKIA

V septembri 2009 bol ukončený jeden z výskumných projektov o transparentnosti v prístupoch k poskytovaniu sociálneho bývania s názvom „Access to Social Housing Services in Municipalities of Slovakia“, o ktorom sme vás už informovali v PPN 1/2009. Počas deviatich mesiacov sa päť člennému výskumnému tímu podarilo napísať ucelenú štúdiu „Transparency of Access to Social Housing in Slovakia“.

Štúdia je rozdelená do piatich častí. Na úvod ponúka uvedenie do problematiky sociálneho bývania, poskytuje základné informácie o definovaní korupcie v poskytovaní sociálneho bývania a v krátkosti popisuje metodológie výskumu. Ďalšie tri časti tvoria prípadové štúdie z troch rôznych miest Slovenska – Banská Bystrica, Martin a Pezinok, ktoré boli vybrané tak, aby poukázali rôzne zaujímavé aspekty problematiky poskytovania sociálneho bývania. V prípade Banskej Bystrice ide o šir-

ší kontext vzhľadom na sociálnu prácu a rómsku problematiku. Mesto Martin bolo vybrané ako príklad mesta, ktoré sa prostredníctvom účasti na grantovom programe holandskej vlády MATRA „Neziskový bytový sektor v Slovenskej republike“ pokúša využiť holandské know-how v otázke spravovania obecných bytov. A tretie mesto Pezinok bolo vybrané ako príklad malého okresného mesta, ktoré využíva „klasické“ nástroje na riešenie problematiky poskytovania bývania pre sociálne slabšie skupiny obyvateľov.

Analýza zistení zo všetkých troch prípadových štúdií, porovnanie skúseností - dobrých príkladov aj problémových miest a nedostatkov bolo pretavené do záverečnej kapitoly štúdie. Táto si za cieľ kladie byť nápomocná pre relevantných aktérov v bytových politikách miest na Slovensku, aby si uvedomili dôležitosť transparentnosti v spravovaní a snažili sa presadiť ju aj do prístupov k poskytovaniu sociálnych ubytovacích služieb pre svojich občanov.

Mgr. Alexandra Suchalová

služieb pre občanov a podnikateľov. Tento cieľ je prvou prioritou operačného programu informatizácie spoločnosti. Práca poskytuje prehľad teoretických východísk a kvantitatívnym prístupom hodnotí vnímanú dôležitosť piatich základných skupín rizík u sedemnástich zamestnancov sekcie informatizácie Ministerstva financií, zodpovedného za program. Najvýznamnejšie riziká v oblasti zavádzania služieb sú v legislatívnom prostredí, naopak najmenšie riziká v oblasti technológií a samotnej implementácie. Za najvýznamnejšie prekážky považujú nedostatočné legislatívne úpravy, vstup záujmových skupín do legislatívneho procesu a nedostatočnú vybavenosť a počítačovú gramotnosť občanov. Najnižšie vnímanie rizika bolo v oblasti dizajnu a udržateľnosti služieb. Významne nižšia miera rizika bola pripísaná riziku z dôvodu nedostatočných skúseností a manažérskych kompetencií v riadení u zodpovedných zamestnancov. Táto skutočnosť i zistená „bezrizikovosť“ v implementačnom procese predstavujú limity výskumu, keďže sa bezprostredne dotýkajú respondentov. Autor preto odporúča v daných oblastiach nezávislé hodnotenie.

■ RÜCKSCHLOSSOVÁ, DANIELA: ZMENY V PRÍJMOVEJ STRATÉGIÍ SAMOSPRÁVY NOVÉ ZÁMKY PO REALIZOVANÍ FIŠKÁLNEJ DECENTRALIZÁCIE S OHĽADOM NA MIESTNU DAŇ Z NEHNUTEĽNOSTÍ, PODIELOVÚ DAŇ Z PRÍJMU FYZICKÝCH OSÔB A MIESTNY POPLATOK ZA KOMUNÁLNE ODPA-
DY A DROBNÉ STAVEBNÉ ODPADY

Školiteľ: Ing. Miroslav Beblavý, PhD.

Záverečná práca sa zameriava na zmeny v príjmovej stratégii samosprávy Nové Zámky po realizácii fiškálnej decentralizácie. Sleduje, ako sa menili príjmy samosprávy s ohľadom na zmeny v daniach a poplatku po realizovaní fiškálnej decentralizácie, aký to malo dopad na samosprávu. Cieľom záverečnej práce bola

kumu textových dokumentov a kvalitatívneho výskumu analýzou prípadovej štúdie. Nástrojmi, ktoré má možnosť prokurátor uplatňovať na vykonanie dozoru sú protesty prokurátora, upozornenia prokurátora, návrh prokurátora na začatie konania pred súdom a previerka zachovávanía zákonnosti.

■ KAKAŠ, TIBOR: PROBLÉM NÁSILIA PÁCHANÉHO NA ŽENÁCH PROBLÉMOM VEREJNEJ POLITIKY

Školiteľ: prof. PhDr. Ludmila Malíková, PhD.

Záverečná práca sa zameriava na riešenie problematiky násilía páchaného na ženách. Dôvodom je fakt, že v právnom štáte by malo byť dožadovanie sa práva jednotlivca alebo skupín a snaha štátu o dodržiavanie práv jednotlivca alebo skupín samozrejmosťou. Táto skutočnosť je možná v prípade, že zákony sú pojmo-
vo exaktné, nápomocné a účinné. Práca sleduje, aké kroky podnikol štát v tejto oblasti v slovenskej republike, jednak v legislatívnom riešení, tak zároveň vládnymi uzneseniami a dokumentmi založenými na účel riešenia tohto celospoločenského problému. Sleduje popri tom aj jednotlivých aktérov zapojených do tohto procesu. Primárne zachytáva obdobie od roku 2005 až 2008. Cieľom práce je poukázať na kroky relevantných aktérov a ich účinkov v podobe miery tendencie násilía páchaného na ženách a prípadné ďalšie riešenia.

■ KOŠTA, PAVOL: POTENCIÁLNE RIZIKÁ PRI ZAVÁDZANÍ ZÁKLADNÝCH ELEKTRONICKÝCH VEREJNÝCH SLUŽIEB NA SLOVENSKU

Školiteľ: Andrej Salner, MSc.

V záujme dobiehaní štátov Európskej únie sa Slovensko zaviazalo zaviesť do roku 2013 dvadsať základných elektronických verejných

■ CENTRUM EXCELENTNOSTI PRE SPOLOČENSKÉ INOVÁCIE UK

Ústav verejnej politiky je od septembra 2009 aktívnym participantom na Centre excelentnosti pre spoločenské inovácie Univerzity Komenského (CESIUK), ktoré je budované v rámci projektu „Globálne a lokálne procesy na Slovensku: rozvoj spoločenských inovácií v podmienkach internacionalizácie Európskej únie“. Hlavným cieľom CESIUK je rozvoj ľudského, sociálneho a kultúrneho kapitálu prostredníctvom výskumu strategických spoločenských inovácií v kontexte globalizácie, europeizácie a transformácie v zahraničí a na Slovensku. K jeho naplneniu má napomôcť nielen unikátna výskumná infraštruktúra obstaraná v rámci projektu, ale najmä vytvorenie predpokladov pre spoločný výskum, založený na multidisciplinárnom prístupe. Do projektu sú zapojené viaceré pracoviská Filozofickej fakulty UK, Fakulty sociálnych a ekonomických vied UK a Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK.

Projekt je založený na výskume a prognózovaní spoločenských inovácií, teda nových myšlienok a praktických riešení, ktoré reagujú na aktuálne a budúce vývojové trendy a navrhujú opatrenia riešiace aktuálne potreby ľudí a napokon vedú k zlepšeniu ich životných podmienok.

Výskumná činnosť centra sa bude orientovať na spoločenské inovácie v ich štyroch základných dimenziách, a to politickej, sociálnej, dimenzii verejnej politiky a ekonomie a dimenzii kultúry, identity a komunikácie.

Dôležitou súčasťou aktivít centra je aj transformácia výsledkov realizovaného výskumu do praktických odporúčaní pre tvorbu verejných politík. Projekt sa rovnako venuje vytváraniu predpokladov pre prezentáciu výsledkov výskumu v zahraničí a rozvoj príležitostí pre iniciáciu a zapájanie sa do domácich i zahraničných výskumných projektov.

Dimenzia verejnej politiky sa bude zameriavať predovšetkým na analýzy verejných politík a prognózovanie ich sociálnych, politických a ekonomických dôsledkov, ktoré bude možno využiť pri príprave legislatívnych návrhov. V rámci tejto dimenzie sa výskum bude venovať aj kvantifikácii prínosu rozličných typov výskumných aktivít, konkrétne napríklad kvalite inštitúcií kľúčových pre rozvoj vedomostnej spoločnosti.

Projekt je financovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, v rámci Operačného programu Výskum a vývoj, opatrenie 4.1 „Podpora sietí excelentných pracovísk výskumu a vývoja ako pilierov rozvoja regiónu v Bratislavskom kraji“.

Viac informácií o projekte nájdete na <http://www.fphil.uniba.sk/index.php?id=4378>.

Mgr. Miroslava Pagáčová

**CENTRUM EXCELENTNOSTI
PRE SPOLOČENSKÉ INOVÁCIE**
Univerzity Komenského v Bratislave

Operačný program
VÝSKUM a VÝVOJ

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

■ ■ ■ KRÁTKE SPRÁVY Z ÚSTAVU VEREJNEJ POLITIKY

V dňoch 5. – 12. júla 2009 sa Karol Decsi zúčastnil letnej školy Dunajskej rektorskej konferencie, ktorá sa konala na Univerzite Eötvös Lorand University v Budapešti (ELTE), a ktorá bola organizovaná rakúskym inštitútom „Institut für den Donauraum und Mitteleuropa (IDM)“ a maďarským inštitútom „ID-Research“. Hlavná téma prednášok, diskusií a workshopov bola zmena režimu a prevrat v Dunajskom regióne v rokoch 1989-2009. Jej cieľovou skupinou boli mladí vedci z podunajského kraja a centrálnej Európy, ktorých zameranie sú politické alebo spoločenské vedy, rôzni graduálni a postgraduálni študenti ako aj predstavitelia regionálnych inštitúcií vo verejnej správe a rôznych iných vedeckých inštitúcií.

V rámci letnej školy sa okrem toho konali 4 workshopy, ktoré boli zamerané na tieto témy:

- revolučné zmeny a politický dosah v Európe,
- ekonomická a sociálna perspektíva demo-

kratickej zmeny

- rok 1989 ako dosah na regionálnu kooperáciu vo vede a výskume a vývin civilnej spoločnosti v CEE (European Economic Community)
- nová geopolitická éra pre CEE – Dunajský región v medzinárodných vzťahoch 20 rokov po páde železnej opony.

(kd)

V dňoch 6-7. júla 2009 sa konal vo fínskych Helsinkách druhý trans-európsky dialóg (TED), ktorý organizovali spoločne dve strešné organizácie vo verejnej správe: EGPA a NISPAcee (Network of Institutes and Schools in Public Administration in central and eastern Europe). Organizačne i obsahovo sa za NISPAcee podielala Katarína Staroňová. Témou tohtoročného dialógu bol vzťah medzi konceptmi „občan“ a „zákazník“. Konkrétne sa odborníci z rôznych spoločenskovedných

Účastníci letnej školy Dunajskej rektorskej konferencie (foto: Karol Decsi)

disciplín zaoberali a diskutovali o tom, či je rozdiel medzi týmito konceptmi, kto je vlastne zákazník (verejných služieb) a kto občan, a aké sú rozdiely v chápaní daných konceptov v jednotlivých krajinách. TED nie je organizovaný ako typický konferenčný formát, na ktorom jednotliví prednášatelia prednesú svoje príspevky v paneloch a na tie dostanú komentáre. TED je diskusné podujatie, na ktoré sú účastníci starostlivo vybraní tak, aby boli reprezentované rôzne pohľady vedných disciplín a názory účastníkov, na základe ich publikácií. To znamená, že na úvod diskusných fór odzneli dva kľúčové príspevky (John Clarke z Veľkej Británie a Attila Agh z Maďarska), od ktorých sa už odvíjala diskusia k hlavnej téme.

(ks)

Rakúskym inštitútom pre európsku a bezpečnostnú politiku (Austrian Institute for European and Security Policy / AIES). Táto sa konala vo vinárskom mestečku Langenlois v Niederösterreich na tému „Multilateralism, Regionalism and Patterns of the Early 21st Century“. Zúčastnilo sa jej 27 účastníkov z 12 rôznych krajín EÚ a jej susedných štátov. Počas akadémie sa participanti zaoberali štrukturálnymi modelmi a medzinárodným poriadkom pre budúcnosť EÚ, ako aj faktormi, ktoré ich ovplyvňujú. Okrem toho boli vedecké diskusie špičkovými odborníkmi z rôznych vedných disciplín na témy ako EÚ ako globálny aktér, či je EÚ schopná konkurovať USA, Ázii alebo Latinskej Amerike v ekonomickej oblasti, ale aj v oblasti zabezpečenia energie. Dôležitými témami boli aj regionálny rozvoj a terorizmus.

(kd)

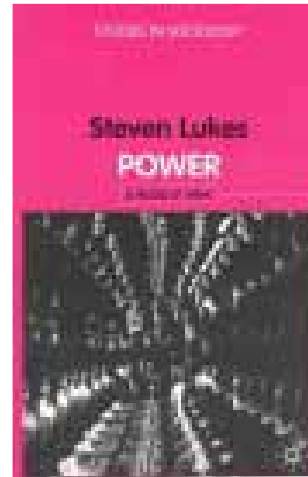
V dňoch 13. – 17. júla 2009 sa Karol Decsi zúčastnil Európskej akadémie organizovanej

Účastníci Európskej akadémie (foto: Karol Decsi)

TRI DIMENZIE MOCI

MGR. MIROSLAVA PAGÁČOVÁ

S konceptom moci sa v rôznych podobách stretávame pri štúdiu politológie a verejnej politiky v podstate neustále – či už ide o tvorbu verejnej politiky, pri ktorej je nevyhnutné politické vyjednávanie alebo podobu

a fungovanie inštitúcií, moc je v politických vzťahoch takmer vždy prítomná. O vysvetlenie konceptu moci sa pokúšalo nemálo politických vedcov a sociológov, v tejto rubrike sa pokúsime priblížiť koncept moci jedným príspevkom, a to knihou od Stevena Lukesa, *Power: A Radical View* (1974), ktorá nepochybne predstavuje jednu z tých, ktoré by mali byť povinnou výbavou každej knižnice verejnej politiky.

Lukesov príspevok k štúdiu moci je významný predovšetkým z dôvodu rozšírenia vnímania moci o jej tretiu dimenziu. Vznikol ako reakcia na predchádzajúce diela usilujúce o vysvetlenie moci, a to knihu R. Dahla *Who Governs. Democracy and Power in an American City* (1961) a článok a knihu P. Bachracha a M.S. Barata *The Two Faces of Power* (1962) a *Power and Poverty: Theory and Practice* (1970). Ako uvádza sám autor, v prípade jeho konceptuálnej analýzy moci ide o radikálny pohľad v zmysle teoretickom aj empirickom.

Kľúčovou otázkou, ktorú sa autor v texte snaží zodpovedať je, akým spôsobom si elity zabezpečujú súhlas tých, ktorým vládnu, a predovšetkým, ako dosiahnu ich tzv. dobrovoľný

súhlas. Lukes tvrdí, že existujú tri spôsoby, ako to dosiahnuť a akými elity vykonávajú moc. Ide o rozhodovanie, nerozhodovanie a ideologickú moc, pričom pri rozhodovaní sa moc prejavuje ako schopnosť robiť politické rozhodnutia, pri nerozhodovaní predstavuje kontrolu na agendou v politickom diskurze a schopnosť neumožniť niektorým otázkam (issues) vstupu do verejnej diskusie. Tretia dimenzia moci predstavuje podľa Lukesa schopnosť ovplyvniť prania, predstavy a požiadavky ľudí a docieľiť tým opak toho, z čoho by v skutočnosti mali určitý benefit.

Vráťme sa ale k autorovým predchodcom. Ako už bolo uvedené, Lukesova tretia dimenzia moci vznikla ako reakcia predovšetkým na dva zásadné príspevky k štúdiu moci. Prvú dimenziu moci predstavuje jej štúdiom v poňatí Dahla a pluralistov. Tento pohľad sa spája so štúdiom pozorovateľného správania politických aktérov, jeho predmetom je analýza viditeľných konfliktov medzi organizovanými záujmami ohľadom konkrétnych politických otázok (issues). Dahl hovorí, že prvoradé pri skúmaní moci je všimáť si politické rozhodnutia a zisťovať, či sú v týchto rozhodnutiach zahrnuté záujmy elít alebo určitých skupín na úkor skupín ostatných. Uvádza, že A má moc nad B vtedy, keď B urobí niečo, čo by inak neurobilo. Moc teda vníma ako vzťah medzi politickými hráčmi, ktorí majú svoje záujmy a v závislosti od toho, koho záujmy sa presadia, je možné hovoriť o reálnej moci. V jednotlivých zložkách spoločnosti podľa pluralistov prebieha rôznorodé rozhodovanie, to znamená, že jedna elita nemá moc vo všetkých oblastiach, a spoločnosť je tak vystavená spoločenským otázkam a problémom v podobe rôznorodých preferencií aktérov. Keďže tvorcovia politiky musia byť rezonívni voči požiadavkám svojich voličov, z týchto spoločenských otázok a problémom v podobe rôznorodých preferencií aktérov. Keďže tvorcovia politiky musia byť rezonívni voči požiadavkám svojich voličov, z týchto spoločenských otázok a problémom v podobe rôznorodých preferencií aktérov.

čenských otázok sa následne stávajú otázky politické, čo vedie k viditeľnému konfliktu.

Reakciou na túto snahu o vysvetlenie moci boli príspevky autorov Bachracha a Baratza, ktorí kritizovali pluralistické limitovanie moci iba v záležitostiach, o ktorých sa rozhoduje a opomínajú sa pritom iné formy rozhodovania, akým je napríklad nerozhodovanie. Moc je možné podľa nich uplatňovať aj skrytou formou, a to napríklad kontrolou politickej agendy, teda obmedzovaním vstupu určitých problematických tém do politickej diskusie a rozhodovania, a tým pádom i vzniku viditeľných sporov a obmedzovaním rozhodovania len na takzvané bezpečné témy, ktoré neohrozujú alebo neobmedzujú záujmy daného aktéra. Ďalšími príkladmi, na ktoré autori upozorňujú sú neuskutočnenie rozhodnutia v prípade, ak daný aktér predpokladá porážku či odplatu, politickým rozhodnutím je podľa autorov teda aj rozhodnutie, ktoré sa neuskutočnilo (rozhodnutie nič neurobiť). Autori, na rozdiel od pluralistov, ktorí zamieňajú pojmy moc a vplyv, zároveň hovoria o tom, že moc nie je jediným faktorom uplatňovaným pri rozhodovaní a tvorbe politiky, ďalšími sú tiež vplyv, sila a autorita. Príkladom môže byť nastavenie procedurálnych pravidiel tak, aby blokovali vstup určitých otázok do politického procesu.

Lukes nespochybňuje prínos dvojdimenzionálneho pohľadu na moc, ako sám uvádza, autori rozšírili diskusiu o mocenských vzťahoch o oblasť kontroly nad agendou a o možnosť

zabránenie vstupu určitých otázok do politického procesu, tvrdí však, že dvojdimenzionálne vysvetlenie moci stále nie je postačujúce. Toto tvrdenie zakladá na kritike oboch pohľadov jednak z toho dôvodu, že oba hovoria o pozorovateľnom konflikte a podmieňujú prítomnosť moci v rozhodovaní a nerozhodovaní prítomnosťou tohto konfliktu. Kritizuje tým prístup, ktorý vychádza z predpokladu, že potenciálni súperia medzi sebou vedia, aké sú ich skutočné záujmy. Oba totiž definujú moc ako prinútenie aktéra B aktérom A vystupovať proti svojim záujmom, resp. konať v záujme aktéra A. Autor však tvrdí, že pri skúmaní moci musíme brať do úvahy aj tie aspekty moci, ktoré nie sú pozorovateľné, v tejto súvislosti hovorí aj o existencii latentných konfliktov v spoločnosti. Upozorňuje na skutočnosť, že aktéri sa vo svojich záujmoch môžu myliť, pričom prostriedkom na uplatňovanie moci je utváranie ich predstáv o tom, čo je a čo nie je ich záujmom. Ako príklad uvádza, že záujmy jednotlivcov sú do veľkej miery formované spoločnosťou, pričom vôbec nemusia byť zhodné so skutočnými záujmami. Inými slovami, podľa Lukesa A vykonáva moc nad B vtedy, keď ovplyvní B do tej miery, že je to v rozpore so záujmami B. Problematickou pri Lukesovom koncepte je však jeho testovateľnosť, predovšetkým zistenie, aké sú reálne a subjektívne záujmy aktérov.

Mgr. Miroslava Pagáčová
zdroj: Lukes, S. (1974). Power. A Radical View. New York: Palgrave, pp. 64

NOVÍ PRACOVNÍCI A DOKTORANDI ÚVP

■ MGR. ING. MARTIN FILKO, MSc.

Martin je odborný asistent na Ústave verejnej politiky Fakulty sociálnych a ekonomických vied UK a poradca ministra financií SR. Medzi jeho výskumné a pedagogické záujmy patrí ekonómia zdravotníctva, behaviorálna ekonómia, výskum rozhodovania a verejná ekonómia. Vyštudoval psychológiu na Univerzite Komenského v Bratislave a Ekonomickú univerzitu v Bratislave. Absolvoval študijné pobyty na Radboud Universiteit v Nijmegen a na Erasmus Universiteit v Rotterdame, kde získal titul MSc. v ekonómii zdravotníctva. V súčasnosti si na EUR dokončuje doktorát. Publikoval v Journal of Health Economics. V minulosti pracoval ako analytik na Inštitúte finančnej politiky Ministerstva financií SR a ako hlavný analytik a projektový manažér v konzultačnej spoločnosti.

■ MGR. ZUZANA OČENÁŠOVÁ, MA

Zuzana je absolventkou psychológie na Filozofickej fakulte UK a odboru gender studies na Central European University v Budapešti. Pracuje ako programová konzultantka Slovensko-českého ženského fondu. Venuje sa výskumu rovnosti príležitostí, rodovej rovnosti a fungovania ženských mimovládnych organizácií. Od roku 2009 je študentkou doktorandského štúdia Európske štúdiá a politiky na Fakulte sociálnych a ekonomických vied UK a zaoberá sa témou europeanizácie politik rodovej rovnosti v nových členských štátoch EÚ.

Ústav verejnej politiky FSEV UK nájdete aj na Facebooku. Skupina s názvom ÚVP FSEV UK má adresu www.facebook.com/group.php?gid=10988590247

■ MGR. DARINA ONDRUŠOVÁ

Darinka pochádza z Levoče a je tohtoročnou absolventkou magisterského štúdia programu Európske štúdiá na FSEV UK. Na štúdiu tohto programu oceňovala predovšetkým novosť tém v rámci európskej integrácie, spôsoby vyučovania – to, že mnohé kurzy boli vedené ľuďmi z praxe, a tiež možnosť vzdelávať sa v anglickom jazyku.

V rámci programu Sokrates/Erazmus absolvovala polročný študijný pobyt na univerzite v Osnabrücker v Nemecku. V diplomovej práci sa venovala rozvojovej pomoci SR Srbsku a Čiernej Hore a v súvislosti s dianím v regióne Západného Balkánu mala tiež uverejnené dve analýzy v internetovom časopise *Despite-Borders*, vedenom Spoločnosťou pre Strednú a Východnú Európu (júl a október 2008).

Vo svojom doktorandskom štúdiu na ÚVP sa bude sa venovať predovšetkým téme politicko-administratívnych vzťahov.

■ MGR. ROBERT ŽITŇANSKÝ

Robert je od septembra 2009 interným doktorandom na Ústave verejnej politiky FSEV UK, kde v roku 2008 úspešne absolvoval magisterské štúdium verejnej politiky. Predtým študoval politológiu na UCM v Trnave a filmovú scenáristiku a dramaturgiu na VŠMU.

Od roku 1995 pracoval ako novinár v mnohých médiách – v týždenníku *Trend*, denníku *SME*, Rádiu Slobodná Európa, týždenníkoch *Domino-fórum* a *Týždeň*. V rokoch 1998 – 1999 bol poradcom podpredsedu vlády SR pre ekonomiku Ivana Mikloša. V súčasnosti je dramaturgom aj moderátorom ekonomickej diskusnej relácie *Analýzy a trendy v spravodajskej televízii TA3*.

Od leta 2009 je partnerom v Inštitúte pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI), kde sa zaoberá výskumom a zodpovedá za projekt *Nové idey pre Slovensko* (www.noveidey.sk).

PROF. DARINA MALOVÁ, PHD. MGR. ALEXANDRA SUCHALOVÁ

Profesorka Darina Malová pôsobí na Katedre politológie FiF UK od roku 1991. V roku 2007 sa stala vedúcou katedry. Od roku 1991 bola takmer každý rok na študijnom alebo výskumnom pobyte v zahraničí, alebo pôsobila ako hosťujúca profesorka na viacerých európskych i amerických univerzitách. V roku 2007 v spolupráci s významným politológom J. Blondelom vydala publikáciu „*Governing New European Democracies*“, ktorá vyšla vo vydavateľstve Palgrave. V súčasnosti je zodpovedná za Centrum excelentnosti pre spoločenské inovácie UK, na ktorom sa podieľa aj Ústav verejnej politiky.

AS: Pani profesorka, Váš životopis je preplnený množstvom zaujímavých aktivít, hosťovania na rôznych univerzitách, prednášania, bádania, publikovania. Čo z Vašej práce Vám prináša najväčšiu radosť?

DM: Práca na univerzite nesie so sebou úskalie večnej nespokojnosti, neistoty a istej frustrácie zo všetkých výsledkov svojej práce. To určite poznajú všetci moji kolegovia a kolegyně. Práve preto okamihy radosti sú zvyčajne krátke, aj keď nie zriedkavé. Je to každý moment, keď sa niečo podarí. Spokojnosť, radosť sa dostaví vtedy, keď mám pozitívnu odozvu na výsledky svojej práce. Či už ide o pub-

likáciu, zaujímavé zistenie z výskumu, o ktorom sa dá veľa diskutovať ďalej a rozvíjať tak poznanie, ale patrí sem aj dobrá diskusia na seminári, prednáška alebo vystúpenie na konferencii. Tak tiež to môže byť aj pozvanie do zahraničia, spolupráca so špičkovými vedcami v odbore, ale môžem spomenúť aj hlavný „produkt“ pôsobenia univerzitného profesora, ktorým je rozhodne študent. Priznávam, že som predovšetkým hrdá na niektorých svojich bývalých študentov a PhD študentov, keď vidím výsledky ich práce, tak ma naozaj teší, že som stála na začiatku ich odbornej kariéry.

AS: Čo Vás najviac demotivuje pokračovať vo Vašej práci ďalej?

DM: Keď vidím okolo seba, t.j. na univerzite, ale aj vo svojom bližšom okolí ľahostajnosť, odcudzenie, rutinu, negativizmus a závisť. Takéto postoje ma naozaj ničia a aj hnevajú. Často mám aj pocit, že v porovnaní so zahraničnými univerzitami je u nás málo profesionality a kolegiality. Akademiici, najmä v spoločenských vedách u nás žalostne málo komunikujú, navzájom si nečítame a neoponujeme svoje práce, odbornú kritiku berieme často osobne a niektorí aj ignorujú elementárnu slušnosť, najmä pri žiadostiach o výskumné granty, keď nadhodnocujú svoje publikácie a napríklad štúdiu v zborníku vydávajú za publikáciu v zahraničnom recenzovanom časopise.

AS: FiF UK stála pri zrode politológie ako vedy na Slovensku. Ako to prebiehalo a v čom sa výučba politológie odvtedy zmenila?

DM: Spomínam si, že niekedy v prvom roku svojho pôsobenia na katedre politológie, jedna z našich lektoriek z USA sa ma pýtala, aké

máme problémy. Vtedy som jej odpovedala, že vzhľadom na to, že si učíme úplne nové kurzy, často sme s prípravou v porovnaní so študentmi len o niekoľko hodín dopredu. Odvtedy sa situácia veľmi zmenila, o čom svedčia najmä pozvania prednášať a učiť v zahraničí. V tomto ohľade sa politológia ako odbor na UK etablovala na porovnateľnej úrovni v našom regióne, t.j. stredne a východnej Európe. Samozrejme, že máme ešte veľa úloh a musíme na sebe neustále pracovať, aby sme sa mohli vyrovnat' štúdiu politológie vo Viedni, Budapešti alebo v Brne.

AS: Ako vidíte budúcnosť politológie na Slovensku? Aké sú jej šance získavať na kvalite? Má na čom stavať?

DM: Najväčšie obavy mám z rozvoja politológie extenzívnym spôsobom na úkor kvality. Tento odbor sa dehonestuje, keďže získal istý punc módnosti, tak sa stále otvárajú nové a nové vysokoškolské pracoviská, ktoré však nie sú schopné spojiť výučbu s výskumom. Bez kvalitného výskumu poznania politických procesov na Slovensku, v iných krajinách a medzinárodných organizáciách, ani jedno pracovisko nemôže ponúknuť kvalitnú výučbu, ktorá by pripravila absolventov na prax. Rozvoja kritického a analytického myslenia je kľúčom pre prípravu schopných absolventov. Redukcia vysokoškolského vzdelávania na istý objem poznatkov a jeho reprodukciu pre mňa predstavuje trestuhodný čin.

AS: Každé pracovisko má nejaké priority vo vedeckom výskume? Je nejaká téma, ktorú považujete za zvlášť prínosnú, prioritnú z hľadiska rozvoja politickej vedy na Slovensku a katedra sa nej pracuje.

DM: Katedra sa už roky venuje skúmaniu politiky na Slovensku, komparatívnej politológii a európskej integrácii. Žiaľ pokiaľ ide o politické myslenie a medzinárodné vzťahy tam sa musíme viac usilovať a posilniť tieto oblasti výskumu.

AS: Vaša katedra spolupracuje s našou fakultou na projekte „Centrum excelentnosti“. Akým výskumným témam sa v rámci tohto projektu venuje katedra politológie?

DM: V rámci práce Centra excelentnosti pre spoločenské inovácie pôsobí viacero výskumných tímov. Naša katedra sa venuje predovšetkým výskumu politických inovácií, ktoré v sebe zahŕňajú demokratické inovácie, t.j. tie inštitúcie a politiky, ktoré majú za cieľ zvýšiť transparentnosť v politike, účasť občanov na politike, skrátka kontrolu vecí verejných.

AS: Budeme veľmi radi, ak nám prezradíte aj niečo z Vášho osobného života. Keď Vám umožní Vaše pracovné vyt'azenie, ako najradšej trávite svoj voľný čas?

DM: Voľný čas, hm, čo to je? Žartujem, rada čítam, chodím do divadla, na výstavy, cestujem, ale času je stále menej.

AS: Máte nejakú osobnosť alebo vzor, ktorým/á Vás ovplyvnil/a v profesionálnom alebo súkromnom živote?

DM: Určite, je to môj bývalý školiteľ diplomovej práce z katedry logiky a metodológie vied, teraz už profesor Václav Černík, ktorý svojím prístupom ku mne ako jeho diplomantke, ma naučil trpezlivosti a zodpovednosti a určite jemu vďačím za základnú metodologickú výbavu, na ktorej som mohla stavať aj v politológii. Potom to bol profesor Frank Bealey z Aberdeenu, ktorý viedol letnú školu „Základov politológie“ v rámci programu TEMPUS a tým odštartoval moju „politologickú“ kariéru a napokon je to profesor Jean Blondel (Európsky univerzitný inštitút), ktorý je zakladateľom európskej politológie a predstavuje naozaj svetovú špičku. Na tú ja osobne asi nikdy nedosiahnem, ale dúfam, že niektorí z našich bývalých absolventov áno.

Mgr. Alexandra Suchalová

KATEDRA POLITOLÓGIE FILOZOFICKEJ FAKULTY UK

MGR. ALEXANDRA SUCHALOVÁ ■ ■ ■

Katedra politológie, Filozofickej fakulty Univerzity Komenského je ďalšie z vedecky a odborne príbuzných pracovísk, ktoré vám predstavujeme v tomto čísle PPN. Okrem niekoľkých spoločných pedagógov nás spájajú aj spoločné projekty a mimoriadne dobré vzájomné vzťahy.

Katedra politológie na Filozofickej fakulte UK v Bratislave je najstarším akademickým politologickým pracoviskom na Slovensku. Bola založená v roku 1990 a v súčasnosti ponúka plne akreditované štúdium v bakalárskom, magisterskom a doktorandskom stupni štúdia. Špecializácia prednášajúcich umožňuje pokrývať všetky dôležité oblasti skúmania politiky na Slovensku i vo svete. Mimoriadne silnú tradíciu má skúmanie politiky na Slovensku a v stredo európskom kontexte, ako aj dôraz na európsku integráciu a politiku. Prednášajúci Katedry politológie sa dlhodobo venujú aj ďalším oblastiam, ako sú skúmanie demokracie a demokratizácie, medzinárodné vzťahy, terorizmus, ľudské práva a politické myslenie, verejná politika a politická ekonómia. Všetci

členovia katedry majú prinajmenšom vedecko-akademickú hodnosť PhD. Okrem členov katedry pôsobia na pracovisku v akademickom roku 2008/2009 piati interní doktorandi a dvaja výskumní asistenti.

Katedra politológie dlhodobo spolupracuje s mnohými zahraničnými inštitúciami (v rámci V4, Nemecka, Talianska, Belgicka, Veľkej Británie, či USA) a má uzavretých viacero bilaterálnych dohôd, ktoré umožňujú študentom absolvovať časť štúdia v zahraničí. Katedra je členom najdôležitejšej európskej politologickej asociácie - Európskeho konzorcia pre politický výskum. Na katedre externe prednášajú odborníci zo Slovenska a zahraničia, predovšetkým z USA a Veľkej Británie.

Členovia katedry politológie sú dlhodobo zapojení do významných zahraničných a domácich výskumných projektov financovaných Európskou Komisiou, Európskym sociálnym fondom, Agentúrou na podporu výskumu a vývoja či Vedeckou grantovou agentúrou SR. Členovia katedry publikujú v prestížnych zahraničných vydavateľstvách (napr. Oxford University Press, Palgrave, Manchester University Press a ďalšie) a časopisoch (European Journal of Political Research, Party Politics, Communist and Postcommunist Studies, Osteuropa a ďalšie) a pravidelne absolvujú zahraničné výskumné a študijné pobyty (Veľká Británie, USA, Nemecko, Francúzsko).

Príspevok bol vytvorený podľa informácií dostupných na: http://www.fphil.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/kpol/2008-2009/LS/letak_022009.pdf

Mgr. Alexandra Suchalová

■ PUBLIC POLICY NEWS

Public Policy News je štvrtoročník vydávaný Ústavom verejnej politiky FSEV UK.

Ročník: 5, číslo: 3/2009

ISSN: 1337-7868

Ak chcete PPN dostávať emailom, napíšte nám na publicpolicynews@gmail.com a budeme vám ho pravidelne posielat'.

Elektronickú verziu si môžete stiahnuť na <http://www.fses.uniba.sk/>

■ REDAKČNÁ RADA

Predsedníčka:

Mgr. Alexandra Suchalová

Členovia:

prof. PhDr. Ľudmila Malíková, PhD.

doc. Katarína Staroňová, PhD.

Mag. Phil. Karol Decsi

Mgr. Juraj Mišina

Mgr. Zuzana Očenášová, M.A.

Mgr. Darina Ondrušová

Mgr. Miroslava Pagáčová

Mgr. Ivan Rončák

■ REDAKCIA

Ústav verejnej politiky FSEV UK

Odbojárov 10/a, P. O. Box 129

820 05 Bratislava 25

publicpolicynews@gmail.com

Tel.: 02/501 17 660

■ KONTAKTY NA AUTOROV

Mag. Phil. Karol Decsi

karol.decsi@gmx.at

Mgr. Miroslava Pagáčová

pagacova@transparency.sk

doc. Katarína Staroňová, PhD.

staronova@governance.sk

Mgr. Alexandra Suchalová

suchalova@fses.uniba.sk

■ GRAFICKÁ ÚPRAVA

Mgr. Juraj Mišina

NADÁCIA OTVORENEJ SPOLOČNOSTI
OPEN SOCIETY FOUNDATION

Toto číslo vychádza s láskavou podporou Nadácie otvorenej spoločnosti.